

آموزش جغرافیا در مصر

مجتبی مقصودی

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی

اشاره

در این شماره، آموزش جغرافیا در کشور مصر معرفی می‌شود. این مجموعه برگرفته از مطالعه تطبیقی برنامه‌درسی جغرافیا در دوره‌های راهنمایی و متوسطه در کشورهای ایران، هندوستان، مصر، برزیل، کانادا، استرالیا و آلمان است که دکتر مهدی چوبینه با نظارت دکتر محمود معافی در کمیته علوم انسانی مؤسسه پژوهشی برنامه‌ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی در ۱۳۸۹ انجام داده‌اند.

ساختار نظام آموزشی

نظام آموزشی مصر سه دوره تحصیلی دارد که شامل ابتدایی، متوسطه اول و متوسطه دوم است. آموزش ابتدایی دارای شش پایه تحصیلی است. دوره اول متوسطه سه سال و دوره دوم متوسطه نیز سه سال دارد. سه سال اول متوسطه عمومی است.

آموزش ابتدایی

درس‌هایی که در طول شش سال ابتدایی در مصر آموزش داده می‌شوند شامل علوم مذهبی، زبان عربی، خوش‌نویسی عربی، ریاضیات و علوم است. آموزش زبان عربی در این دوره اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد، زیرا در سه پایه اول دوازده ساعت و در سه پایه دوم یازده ساعت در هفته به آموزش آن اختصاص می‌یابد. درس جغرافیا در دوره ابتدایی در قالب درس علوم اجتماعی در پایه‌های چهارم، پنجم و ششم که شامل جغرافیا، تاریخ و مدنی است به صورت دو ساعت در هفته آموزش داده می‌شود و کتاب درسی آن مشابه کتاب‌های تعلیمات اجتماعی پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی ایران است. در سه سال اول ابتدایی ساعات تدریس ۳۴ ساعت در هفته است که شامل ده ساعت فعالیت عملی است. در سه پایه بعدی ساعات تدریس به ۳۸ ساعت می‌رسد. آموزش زبان خارجی، آموزش هنر، آموزش موسیقی و تربیت‌بدنی، هر یک دو ساعت در هفته از پایه چهارم ابتدایی آغاز شوند و فعالیت عملی در این سه پایه حذف می‌شود.

کلیدواژه‌ها: آموزش جغرافیا، آموزش ابتدایی، آموزش مقدماتی متوسطه، دوره تکمیلی متوسطه، آموزش و پرورش مصر، استانداردهای آموزشی، علوم اجتماعی، کره جغرافیایی، نقشه جغرافیایی، جهان عرب

کشور مصر با مساحتی بالغ بر ۹۹۵.۴۵۰ کیلومتر مربع (بیست و هشتمین کشور جهان) در نیمکره شمالی، نیمکره شرقی، در شمال شرقی قاره آفریقا در کنار دریاهای مدیترانه و سرخ و در همسایگی کشورهای لیبی در غرب، سودان در جنوب و فلسطین اشغالی در شمال شرقی واقع شده است. مصر روی هم‌رفته سرزمینی کم‌ارتفاع است که ارتفاعات آن عمدتاً در نواحی شرقی و جنوب غربی واقع شده‌اند. جلگه‌های آن نیز در اطراف رود نیل و دلتای آن قرار گرفته‌اند. قسمت اعظم کشور را بیابان‌ها پوشانده‌اند و رود نیل با ۶.۶۷۱ کیلومتر، مهم‌ترین و طولانی‌ترین رود آن به‌شمار می‌آید. آب و هوای کشور مصر در صحراها گرم و خشک و در سایر نواحی گرم و مرطوب است.

دوره آموزش مقدماتی متوسطه

آموزش مقدماتی متوسطه، یا همان دوره اول، دوره میانی مراحل آموزشی است. این دوره از تحصیل بین دوره ابتدایی و دوره متوسطه دوم پیوند ایجاد می‌کند. مدارس مقدماتی متوسطه به منظور بازشناسی استعدادها و کشف توانمندی‌های دانش‌آموزان ایجاد می‌شوند و هدف آن‌ها هدایت و جهت‌دهی این قبیل توانایی‌ها در راستای نوع مناسبی از آموزش در دوره آموزش متوسطه است، مشابه آنچه از دوره راهنمایی تحصیلی ایران انتظار می‌رود.

دوره تکمیلی متوسطه برنامه‌های آموزشی

دوره تکمیلی یا دوره دوم متوسطه از انعطاف بیشتری در ارائه دروس و رشته‌ها برخوردار است و با توجه به نوع مدرسه، دولتی یا خصوصی، و عنوان رشته تحصیلی، ساعات متفاوتی به هر یک از دروس اختصاص داده می‌شود. در جدول زیر یکی از انواع مدل‌های اختصاص ساعات به هر یک از دروس مشاهده می‌شود.

جدول دروس آموزشی مقطع تکمیلی متوسطه به تفکیک پایه‌های تحصیلی و تعداد جلسات در هر پایه

موضوعات درسی	پایه تحصیلی		
	اول	دوم	سوم
علوم مذهبی	۳	۳	۳
زبان عربی	۶	۶	۶
زبان خارجی اول	۵	۵	۵
زبان خارجی دوم	-	-	-
ریاضیات	۵	۵	۵
علوم اجتماعی	۳	۳	۳
علوم و بهداشت	۴	۴	۴
آموزش هنر	۳	۳	۳
تربیت بدنی	۳	۳	۳
آموزش موسیقی	۱	۱	۱
دروس فنی و حرفه‌ای	۴	۴	۴
جمع	۳۴	۳۴	۳۴

برنامه آموزش جغرافیا در دوره اول متوسطه

از آنجا که ساختار آموزشی مصر دارای دوره شش ساله ابتدایی و سال ششم معادل اول راهنمایی ایران است، ابتدای محتوای آموزش جغرافیا در پایه ششم ابتدایی معرفی می‌شود. سال آموزشی در کشور مصر به دو نیمسال تقسیم می‌شود که با عنوان «الفصل الدراسي الأول» و «الفصل الدراسي الثاني» شناخته می‌شود. در پایه ششم، درس جغرافیا بخشی از «کتاب الدراسات الاجتماعية» است که به جز جغرافیا شامل تاریخ و تعلیمات مدنی می‌شود. در سال ششم محتوای آموزش جغرافیا به موضوع انسان، طبیعت و مسائل محیط زیست می‌پردازد. در جداول دو بعدی صفحات بعد، وضعیت آموزش جغرافیا در پایه ششم در درس علوم اجتماعی مشخص شده است.^۱

اهداف و محتوای درس جغرافیا در دوره متوسطه اول

دوره متوسطه اول با عنوان «الاعدادى» شامل دو نیمسال است که در هر دو نیمسال طبق جداول زیر درس جغرافیا در قالب درس اجتماعی ارائه می‌شود. کتاب‌های الدراسات الاجتماعية شامل درس‌های جغرافیا، تاریخ و تعلیمات مدنی است. از این نظر کتاب‌های این دوره شبیه کتاب‌های دوره ابتدایی در ایران است که شامل هر سه درس تاریخ، جغرافیا و مدنی است. دوره متوسطه اول در کشور مصر از نظر اهداف و دروس شباهت‌های زیادی با دوره راهنمایی تحصیلی در ایران دارد، با این تفاوت که این دوره از سال هفتم تحصیل آغاز می‌شود، در حالی که در این دوره راهنمایی تحصیلی از سال ششم آغاز می‌شود.

در دوره متوسطه دوم، درس علوم اجتماعی در جدول درس وجود دارد، اما شامل درس جغرافیا نیست.

جدول حیطه‌ها، استانداردها و محتوای آموزش جغرافیا در پایه ششم ابتدایی در کشور مصر

حیطه		جهان از منظر مکانی و زمانی
استاندارد	استاندارد اول: به کارگیری ابزارهای نشانگر در دروس اجتماعی	استاندارد دوم: تشخیص ویژگی‌های طبیعی مصر
	- به کارگیری ابزارهای نشانگر جغرافیایی، از نقشه‌ها و مدل‌ها و کره جغرافیایی و نمودارها گرفته تا غیره	در پایه چهارم مطالعه می‌شود.
	- نتیجه‌گیری و استنتاج از برخی از نقشه‌های محیط زیست (مانند نقشه‌های کشاورزی، صنعت، صحرا و سواحل)	
	- پی بردن به برخی اطلاعات از روی نمودارها و جداول آماری	
	- خواندن نقشه‌های مختلف منابع طبیعی و انسانی مصر	
	تعیین موقعیت محیط‌های مختلف مصر از روی نقشه	
حیطه		سیستم‌های انسانی و ارتباط آن با محیط زیست محلی
استاندارد	استاندارد اول: تفسیر توزیع جمعیت و ویژگی‌های آن	استاندارد دوم: منابع و الگوهای فعالیت‌های اقتصادی
	شناخت ویژگی‌های سکونتگاه جمعیتی مختلف در مصر	شناسایی مهم‌ترین منابع برای هر یک از محیط‌های زیستگاهی
	شناخت تفاوت آداب و رسوم متفاوت مردم در محیط‌های زندگی گوناگون در مصر	شناسایی مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی جامعه در محیط‌های مختلف مصر
	شناخت تفاوت بین عادت‌های مثبت و منفی مردم در سکونتگاه‌های مختلف در مصر	تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر بر فعالیت جمعیت
	شناسایی حوزه‌های تمرکز جمعیت در محیط‌های زیستی مختلف	توضیح دلایل مختلف فعالیت‌های اقتصادی در برخی محیط‌های زندگی مختلف
	بیان دلایل تفاوت بین توزیع جمعیت در محیط‌های مختلف مصر	نشان دادن ارتباط بین منابع و نوع فعالیت‌های اقتصادی
	تجزیه و تحلیل علل و عواقب ناشی از مهاجرت جمعیت در برخی از محیط‌های جغرافیایی مصر	شناسایی برخی از مشکلات موجود که براساس این فعالیت‌ها در محیط زیست‌های مختلف به وجود می‌آیند.
	تشخیص مهم‌ترین مشکلاتی که جمعیت مصر در مکان‌های مختلف با آن روبه‌رو هستند.	شناخت نقش انسان در ظهور این مشکلات
		پیشنهاد راه‌های درمان این مشکلات و شیوه‌های مدیریت آن‌ها. توضیح رابطه بین استفاده‌ها از منابع و مشکلات ناشی از این مسئله.
		شناخت اثرات منفی برخی از فعالیت‌ها برای محیط زیست
		آشنایی با تلاش‌های دولت برای حفظ منابع و توسعه در محیط زیست‌های مختلف
		پیشنهاد روش‌هایی برای حفظ منابع طبیعی در هر یک از محیط‌های زیست
		شناخت پروژه‌های مهم اقتصادی و زمین‌های توسعه در محیط زیست‌های مختلف
		شناسایی مهم‌ترین خدمات دولت برای جمعیت در محیط زیست‌های مختلف
		شناخت حقوق و وظایف نسبت به محیط زندگی
حیطه		سیستم‌های طبیعی
استاندارد	استاندارد اول: آشنایی با منابع طبیعی در مصر	استاندارد دوم: شناخت ویژگی‌های طبیعی متفاوت در مصر
	در پایه‌های چهارم و پنجم مطالعه می‌شود	تعریف درستی از مفهوم محیط زیست ارائه می‌دهد.
		تفاوت بین محیط‌های مختلف مصر (کشاورزی، صنعتی، صحرا و ساحل) را تشخیص می‌دهد.
		تشخیص فیزیکی خصوصیات منحصر به فرد هر یک از محیط زیست‌های مصر
		مقایسه ویژگی‌های محیط طبیعی مختلف مصر و دلایل گوناگونی محیط در مصر را توضیح می‌دهد.
		عظمت خالق در تنوع محیط در مصر را درک می‌کند.

راهنمای یاددهی و یادگیری در آموزش جغرافیا استفاده از روش‌های نوین و فعالیت‌محور تدریس شود. آشنا در سال‌های اخیر تلاش شده است که آموزش جغرافیا با کردن معلمان با روش جدید تدریس، مشاهده مستقیم و

غیرمستقیم، نظیر روش‌های مشارکتی و تحقیق‌محور، تجهیز مدارس به کامپیوتر و وسایل سمعی و بصری، اتصال به اینترنت، استراتژی‌های تفکر، از گردش‌های علمی و روش‌پروژه‌محوری به ویژه در دوره متوسطه از جمله این راهبردهاست.^۲

از انتقاداتی که به آموزش و پرورش مصر وارد می‌شود عدم توجه به روش‌های نوین تدریس در بین معلمان و فرسودگی آن‌ها در روش‌های کهنه و عدم توجه به مهارت‌هاست. از این رو برخی از معلمان در مصر اقدام به طراحی سایت‌هایی کرده‌اند که به آموزش روش‌های نوین تدریس به معلمان مبادرت می‌کنند.^۳ در کشور مصر نابرابری در امکانات مدارس زیاد است و تلاش دولت در زمینه کاهش نابرابری‌ها همواره مؤثر واقع نشده است. وجود مدارس بسیار زیاد غیردولتی با آموزش‌های سطح بالا که بیشتر دروس را به زبان انگلیسی یا یکی از زبان‌های خارجی آموزش می‌دهند، یکی از نمودهای این نابرابری‌هاست.^۴

روش‌های ارزشیابی آموخته‌های فراگیران

روش ارزشیابی در آموزش جغرافیا در دوره‌های مختلف تحصیلی براساس آنچه وزارت آموزش و پرورش مصر به عنوان نمونه سؤال تهیه و در اختیار معلمان قرار می‌دهد و آنچه در کتاب‌های درسی به‌عنوان نمونه سؤال آمده است، عمدتاً مبتنی بر آزمون‌های کتبی است.^۵ برای مثال در نمونه سؤالات به موضوعاتی همچون، تعیین نقاط در نقشه گنگ، تعیین صحیح یا غلط، بیان

اهداف و محتوای درس جغرافیا در دوره متوسطه اول

حیطه	استاندارد	پایه اول	پایه دوم	پایه سوم
جهان از منظر مکانی و زمانی	استاندارد اول: استفاده از ابزارهای جغرافیایی	- استفاده از انواع مختلف نقشه‌ها و مدل‌ها برای نشان دادن توزیع سطح کره زمین از قبیل توزیع قاره‌ها، توزیع آب مناطق پوشش گیاهی و مناطق آب و هوایی - استفاده از ابزارهای جغرافیایی برای نشان دادن پدیده‌های نجومی، مانند کهکشان‌ها، ستارگان، سیارات و ماهواره‌ها	- استفاده از نقشه‌ها، اطلس‌ها، واژه‌نامه‌ها و نمودارها و در مجموعه‌ای از اطلاعات جغرافیایی جهان عرب. - تعیین جهان عرب در نقشه گنگ	- قادر به استفاده از نقشه‌ها، اطلس‌های جغرافیایی، واژه‌نامه‌ها و دایرة‌المعارف‌های جغرافیایی است. - برای نشان دادن برخی از پدیده‌های جغرافیایی قاره‌ها از نمودار استفاده می‌کند. - نمودارها و جداول اطلاعات آماری را به اطلاعات جغرافیایی ترجمه می‌کند. - با استفاده از فناوری، داده‌های جدید جغرافیایی را به دست می‌آورد.
		- تجزیه و تحلیل سطح زمین از طریق نقشه‌های مربوط، مانند آب‌های سطحی، کوه‌ها، فلات، تپه و دشت - استفاده از ابزارهای جغرافیایی از قبیل سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی و استفاده از کامپیوتر در ارائه اطلاعات جغرافیایی و منابع اطلاعاتی دیگر - تجزیه و تحلیل داده‌ها از چشم‌انداز جغرافیایی با استفاده از ابزارهای جغرافیایی مختلف، مانند نقشه‌ها، نمودارها، مدل‌ها، عکس‌ها و کره جغرافیایی - تعیین برخی از مفاهیم جغرافیایی روی کره جغرافیایی، مانند طول جغرافیایی، عرض جغرافیایی و خط استوا	- تعیین مناطق آب و هوایی و پوشش گیاهی در نقشه گنگ جهان عرب - توانایی استفاده از وسایل فناوری در ارائه اطلاعات جغرافیای جهان عرب	- آشنایی با فناوری‌های جدید در برنامه‌های کاربردی جغرافیایی - تعیین محل هر قاره روی نقشه - تعیین قاره‌های قدیم و جدید در یک نقشه گنگ

حیطه	استاندارد	پایه اول	پایه دوم	پایه سوم
جهان از منظر مکانی و زمانی	استاندارد دوم: استفاده از نقشه‌های مفهومی در سازماندهی، درک و تجزیه و تحلیل مکان‌های طبیعی و مناطق	استفاده از نقشه‌های مفهومی در سازمان‌دهی، درک و تجزیه و تحلیل ویژگی‌های مکان‌های طبیعی و مناطق. - توزیع قاره‌های جهان به خشک و گرم - شناسایی قاره‌ها نسبت به یکدیگر و نسبت به خطوط طول و عرض جغرافیایی - شناسایی برخی از پدیده‌های طبیعی روی نقشه‌ها و کره‌های جغرافیایی، مانند زمین، آب و هوا و پوشش گیاهی طبیعی - استفاده از نمودار در شناسایی برخی از پدیده‌های کیهانی - شرح برخی از پدیده‌های جغرافیایی با استفاده از نقشه مفهومی، مانند منظومه شمسی، چهار فصل و خطرات طبیعی - تصاویری را برای نمایش رابطه میان خورشید و زمین، جابه‌جایی شب و روز و چهار فصل طراحی می‌کند.		

حیطه	استاندارد	پایه اول	پایه دوم	پایه سوم
مکان‌ها و اقلیم‌های جغرافیایی	استاندارد اول: شناسایی ویژگی‌های طبیعی مکان‌ها و اقلیم‌های جغرافیایی	تجزیه و تحلیل ویژگی‌های طبیعی مناطق با استفاده از بازدیدهای علمی و نقشه‌ها - تأثیر بلایای طبیعی بر محیط زیست، از جمله زلزله، سیل، طوفان، طوفان شن، شورشیدن آب‌ها و بیابان‌زایی را نشان می‌دهد. - تجزیه و تحلیل روابط بین ضربه و آسیب‌پذیری از پدیده‌های مختلف طبیعی در سطح زمین - مقایسه ویژگی‌های هر یک از مناطق آب و هوایی و پوشش‌های مختلف گیاهی - ارتباط بین مناطق با پوشش گیاهی و مناطق آب و هوایی را نشان می‌دهد - روابط بین مناطق گیاهی و جانوران خشکی را نشان می‌دهد.		- شرح ویژگی‌های فیزیکی قاره‌های جهان از جنبه فضایی، جغرافیایی، مساحت و غیره... - مقایسه جنبه‌های مختلف سطح زمین در قاره‌های جهان (کوه، ارتفاعات، دشت و غیره) - شناسایی عوامل مؤثر بر آب و هوای قاره‌ها. مهم‌ترین مناطق آب و هوایی و پوشش گیاهی را در قاره‌های جهان نشان می‌دهد.

کردن (مثلاً تأثیر آلودگی‌های صنعتی بر محیط زیست)، جنگل‌های نوع درختان این جنگل‌ها اشاره شده است. این نمونه سؤالات نشان برگیریز و جنگل‌های مخروطی از نظر موقعیت جغرافیایی نام بردن می‌دهد که نوع ارزشیابی عمدتاً بر مسائل دانشی تکیه دارد.

حیطه	استاندارد	پایه اول	پایه دوم	پایه سوم
سیستم های بشری و ارتباط آن با محیط زیست	استاندارد دوم: تفسیر توزیع جمعیت		<p>- توصیف تفاوت‌ها در ترکیب جمعیت از نظر: میانگین مرگ و میر، تولد و افزایش طبیعی جمعیت</p> <p>- تجزیه و تحلیل جداول و نمودارهای جمعیت</p> <p>- توضیح و تفسیر دلایل توزیع‌ها</p> <p>- ابعاد مشکل جمعیت در جهان عرب</p> <p>- راه‌حل‌های پیشنهادی را در مورد مشکل جمعیت بیان می‌کند.</p> <p>- توزیع جغرافیایی فعالیت‌های اقتصادی در جهان عرب را نشان می‌دهد.</p> <p>- عوامل مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی در جهان عرب را تشریح می‌کند.</p> <p>- درک ارتباط بین منابع در دسترس و فعالیت‌های اقتصادی</p> <p>- تأثیر برخی از فعالیت‌های اقتصادی را بر محیط زیست توضیح می‌دهد.</p> <p>- مهم‌ترین مشکلات اقتصادی را که جهان عرب از آن رنج می‌برد تشریح می‌کند.</p> <p>- بهترین راه برای رسیدن به یکپارچگی بین کشورهای جهان عرب را نشان می‌دهد.</p>	<p>- شناخت نژادهای بشری در کل قاره‌های جهان</p> <p>- روی نقشه، توزیع جمعیت هر قاره را نشان می‌دهد.</p> <p>- تجزیه و تحلیل جداول و نمودارهای مربوط به جمعیت</p> <p>- دلایل توزیع‌های مختلف در هر قاره را توضیح می‌دهد.</p> <p>- مجموعه‌ای از فعالیت‌های انسان در هر قاره را شناسایی می‌کند.</p> <p>- تشخیص برخی از عادت‌ها و سنت‌ها ساکنان برخی از قاره‌ها</p> <p>- تشخیص بین کشورهای در حال توسعه و پیشرفته جهان</p> <p>- بررسی چند نمونه از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه جهان با جزئیات آن در قاره‌های جهان (برای مثال، مطالعه یک کشور در هر قاره، که یکی از آنها پیشرفته و یکی در حال توسعه است).</p> <p>- توزیع جغرافیایی فعالیت‌های اقتصادی در برخی از کشورهای در حال توسعه و پیشرفته جهان را نشان می‌دهد.</p> <p>- مهم‌ترین مشکلات اقتصادی جهان در حال توسعه را نشان می‌دهد.</p> <p>- زمینه‌های توسعه اقتصادی در برخی از کشورهای در حال توسعه و پیشرفته جهان را بیان می‌کند.</p> <p>- شناسایی دلایل پیشرفت اقتصادی در کشورهای توسعه یافته</p> <p>- از دروس آموخته شده، تجارب برخی از کشورهای توسعه یافته را استنتاج می‌کند.</p>
منابع و دانستن الگوهای فعالیت‌های اقتصادی	استاندارد سوم: آشنایی با منابع و دانستن الگوهای فعالیت‌های اقتصادی			

حیطه	استاندارد	پایه اول	پایه دوم	پایه سوم	
سیستم های طبیعی	استاندارد اول: ویژگی های طبیعی اماکن جغرافیایی را تشخیص می دهد.	استاندارد دوم: شناسایی عوامل طبیعی در شکل گیری سطح زمین	<p>- مراحل شکل گیری خشکی و آب</p> <p>- نتایج ناشی از چرخش زمین را توضیح می دهد.</p> <p>- توضیح تأثیر عوامل طبیعی در شکل گیری سطح زمین</p> <p>- تجزیه و تحلیل علائم طبیعی با توجه به عواملی که آن ها را شکل می دهد.</p> <p>- نشان دادن تأثیر ارتباط بین خورشید و زمین بر عوامل طبیعی و تشکیل عوامل طبیعی جدید</p> <p>- شناسایی عوامل مؤثر بر آب و هوا</p> <p>- نشان دادن همپوشانی و تعامل بین پدیده های جغرافیایی</p>	<p>- توصیف ویژگی های طبیعی که می توان جهان عرب را با آن مشخص کرد.</p> <p>- اهمیت جهان عرب را در ارتباط با بقیه جهان توضیح می دهد.</p> <p>- شناسایی عوامل مربوط به شکل توپوگرافی طبیعی جهان عرب</p> <p>- مقایسه بین اقسام سطوح جغرافیایی در جهان عرب</p> <p>- شناسایی عوامل مؤثر بر آب و هوا در جهان عرب</p> <p>- شناسایی پوشش گیاهی مناطق و حیوانات در جهان عرب</p>	-----

پی نوشت

۱. محتوای این جداول از مجموعه ای که وزارت آموزش و پرورش مصر و مرکز برنامه ریزی و مواد درسی در سال ۲۰۰۹ تدوین کرده، استخراج شده است. این مجموعه با عنوان «مصنوفه الدراسات الاجتماعیه للمرحله الابتدائیه و الاعدادیه، ۱۴۲۹هـ/ ۲۰۰۹م، وزارة التریبه و التعلیم، مرکز تطویر المناهج و المواد التعلیمیة» به زبان عربی موجود است.

۲. در شبکه مدارس مصر با نشانی (<http://kenanaonline.com>) در مورد روش های نوین تدریس در مدارس مصر اطلاعات زیادی در اختیار معلمان به طور کلی و معلمان دروس اجتماعی، (الدراسات الاجتماعیه) قرار داده شده است.

۳. نمونه این سایت برای معلمان دروس اجتماعی روش های جدید تدریس را معرفی می کند (<http://www.egyscholars.com>).

۴. موضوع نابرابری آموزشی در مصر براساس اطلاعات منابع زیر دریافت شده است:

نمونه سوالات امتحانی به همراه جواب آن ها از سایت رسمی وزارت آموزش و پرورش مصر به این نشانی دریافت و ترجمه شده است (<http://manahg.moe.gov>). در این سایت امکان دانلود برخی کتاب های درسی که به صورت سی دی تهیه شده اند، وجود دارد.

6. <http://manahg.moe.gov/eg/sec3-exam.aspx>

منابع

1. Padeco/AED, 2001, Arab Republic of Egypt, An Economic Analysis of Early childhood Education/Development, Washington D.C: The World Bank.
2. Save the children, Egypt Field Office, 2002, ECCD: program Description and Preliminary Finding.
3. <http://Kenana online.com>
4. <http://www.gyscholars.com>
5. <http://Wikipdia.org>
6. <http://manahg.moe.gov>
7. <http://manahg.moe.gov/eg/sec3-exam.aspx>.

- <http://en.Wikipedia.org>
- Padeco/AED,2001.Arab Republic of Egypt An Economic Analysis of Early Childhood Education/ Development,Washington D.C.:The World Bank
- Save the Children, Egypt Field Office. 2002. ECCD: Program Description and Preliminary Findings.
۵. اطلاعات مربوط به برنامه های درسی، کتاب های درسی، شیوه امتحانات و